

Presentasjon i kurset Solenergi i Landbruket, 15 – 22 januar 2019

Solvarme – muligheter på gårdsbruk

John Rekstad

Leder Aventa AS

Motivasjon:

Jordbrukets utslipp av klimagasser (CO₂ ekvivalenter) i 2018 er på 4. 45 mill. tonn, eller ca. 8.3 % av det totale klimautslipp i Norge.

(Kilde: Miljødirektoratet 11.12.2018)

To teknikker for å utnytte solenergi

- **Produksjon av elektrisk strøm**
- **Produksjon av nyttbar varme**

Hva det er fornuftig å velge avhenger av type energibehov en søker å dekke.

Behovet for varme representerer om lag halvparten av den energi vi bruker, i Norge og i Europa.

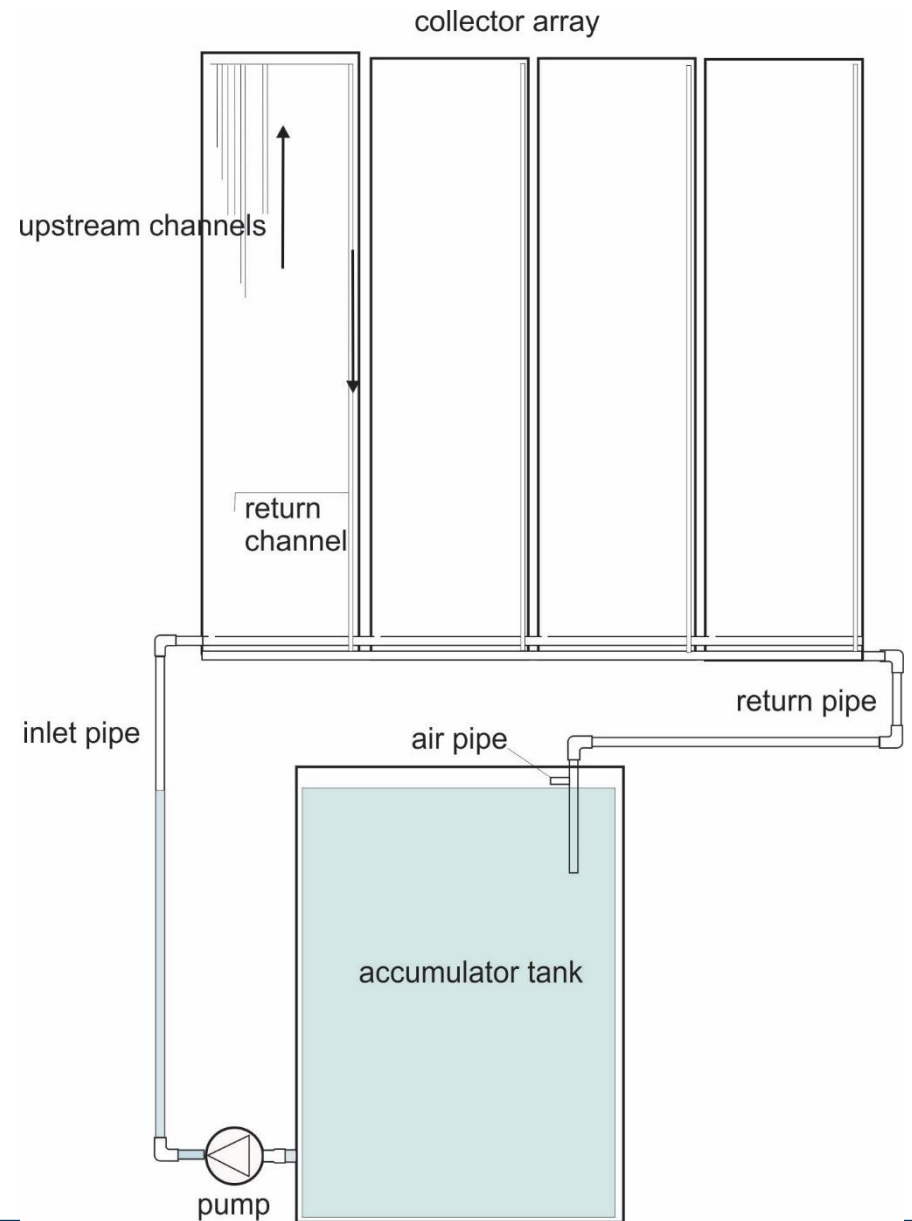
Eksempel fra Ragnhilds presentasjon:

Evenstad gård har 455 m² solceller med såkalt «peak»-effekt på 70 kW, eller 154 W/m².
Energiproduksjonen er 60 000 kWh/år eller 132 kWh/m² år, eller 13 % av årlig innstråling.
Til sammenligning vil solvarmeanlegg kunne produsere opp til 400 kWh/m² år, eller 40 % av årlig innstråling

Varme er en spesiell form for energi som i prinsippet kan produseres med nær 100 % effektivitet fra stråling. Elektrisk energi kan sammenlignes med mekanisk arbeid, og det er fundamentale begrensninger når det gjelder effektiviteten ved transformasjon fra stråling til arbeid eller elektrisitet.

SOLFANGER FRA AVENTA

Aventa key projects 2017-2018

Ilseng Prison Hedmark, Statsbygg

Boligbygg Oslo KF

Bjørkelangen skole og flerbrukshall, Aurskog-Høland Kommune

Moelv sport- og svømmehall, Ringsaker Kommune

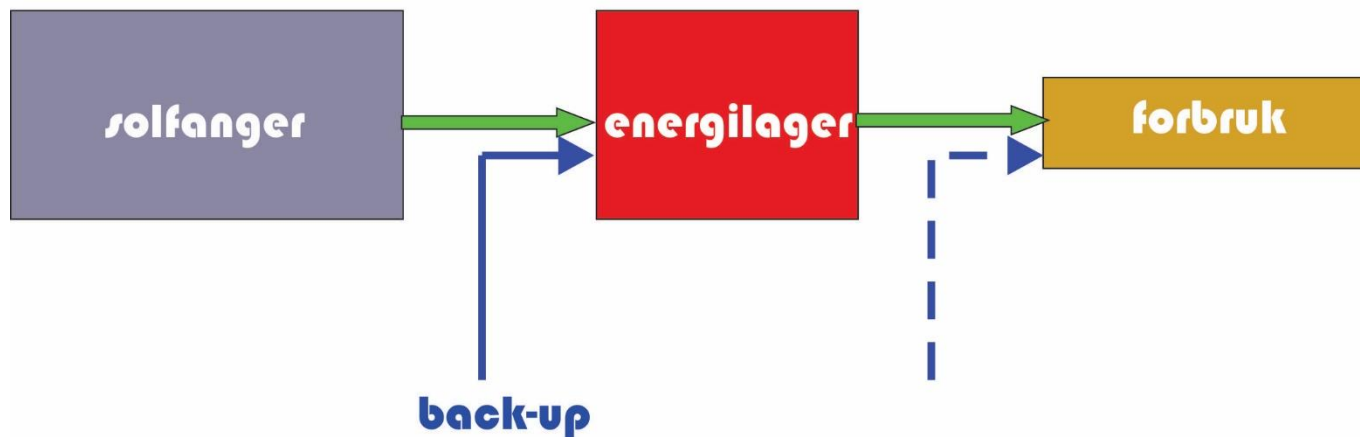
Living in Light Box, KUBEN Management, Copenhagen

Stand-alone systems, UNHCR Refugee Camps, Uganda

SOLVARMESYSTEM

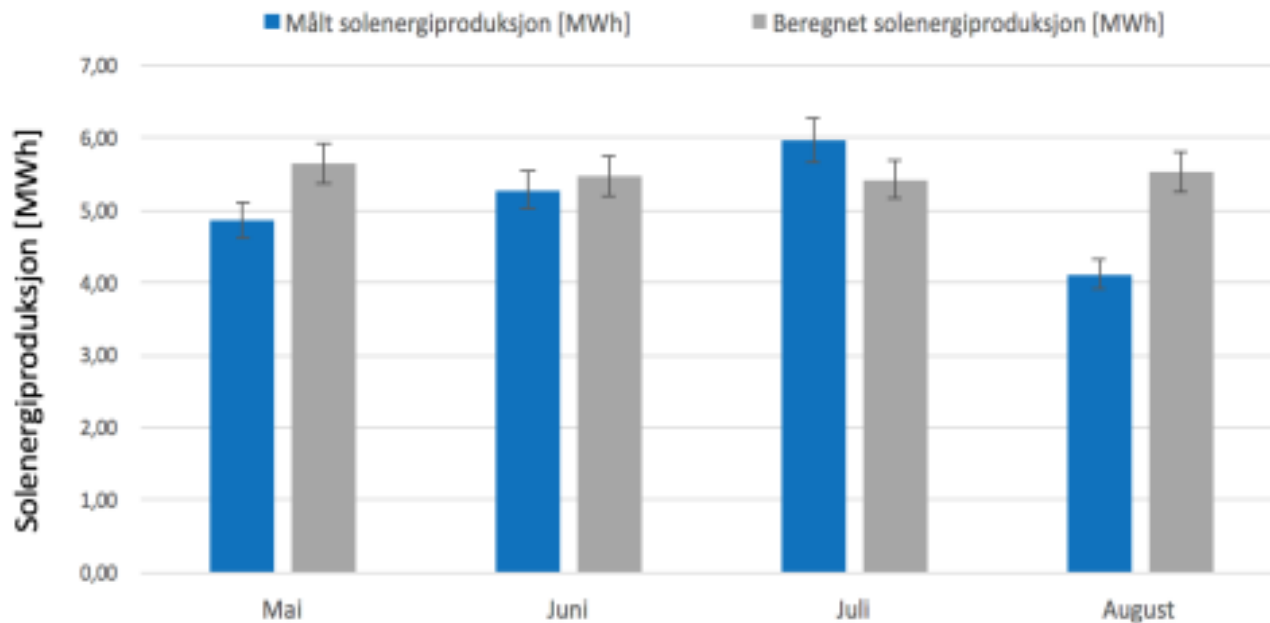

Energilager på IIseng

Energilager på Moelv skole/svømmehall

Solenergiutbytte - sammenlikning av målinger og beregninger på Hedmark fengsel avd. Ilseng (mai-august 2017)

Værdata fra Meteorologisk institutt er sammenliknet med et normalår (sted: Ilseng målestasjon), og viser et negativt avvik for perioden. Størst avvik er det i august, hvor nedbørsmengden var dobbelt så stor som gjennomsnittet de siste 30 år. Mye nedbør betyr reduserte antall dager med sol og dermed lavere solenergiproduksjon.

Hvor stort er behovet for varme i landbruket, og kan solenergi være egnet til å dekke dette?

Eksempler på varmebehov:

- Oppvarming av bygg
- Tørking av korn og høy
- Eggproduksjon
- Dyrehold – varme i gulv for å redusere fukt
- Stort forbruk av varmt vann i forbindelse med dyrehold
- Nærvarmeanlegg – driftsbygning og våningshus

Hvordan dekkes varmebehovene i dag?

Gass
Biomasse
Elektrisitet
Olje

Korntørking

Med utgangspunkt i ulike kilder funnet på internett, har vi kommet til at følgende tall kan legges til grunn:

- Energiforbruket til tørking: 70 kWh/tonn¹⁾
- Kornproduksjon: 400 kg per dekar²⁾

Produksjonsarealet i vårt eksempel er valgt til 400 da.

Varmebehovet til tørking av korn blir følgelig ca. 11 200 kWh, begrenset til månedene august - oktober. Effektbehov er anslått til 30 – 40 kW.

Temperaturen på luft til tørker skal være noen få grader over temperaturen til kornet for å unngå kondensasjon.

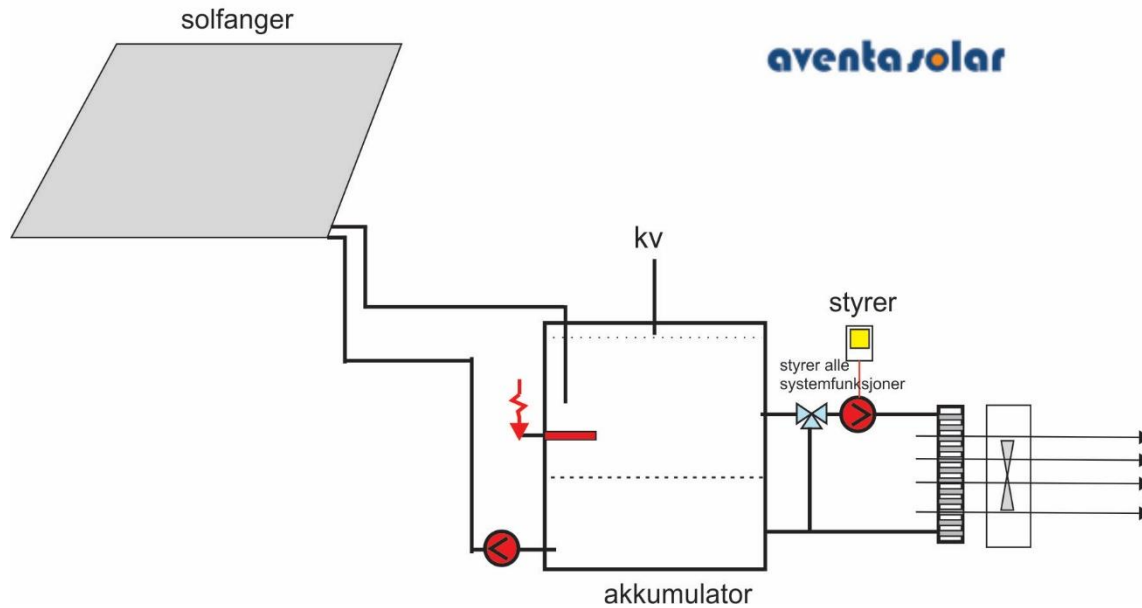
Korntørking og varmtvannsproduksjon

Et solvarmeanlegg som bare skal levere energi til korntørking vil i praksis bare ha en driftstid på 2 – 3 måneder. For å kunne ha nytte av anlegget gjennom hele året, må en søke andre relevante varmebehov. Et eksempel er varmt vann til dyrehold, eventuelt også til andre varmtvannsbehov i gårdsdriften.

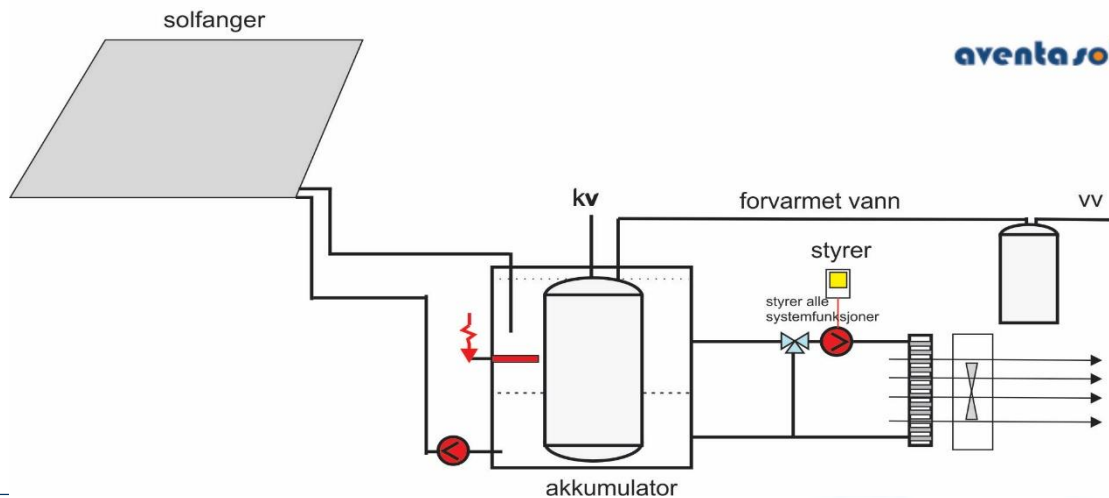
I et gårdsbruk med storfe er det et konstant behov for varmtvann til fjøsstellet, anslagsvis 10 liter per ku per dag. Solvarmeanlegget kan utformes til å dekke deler av dette behovet.

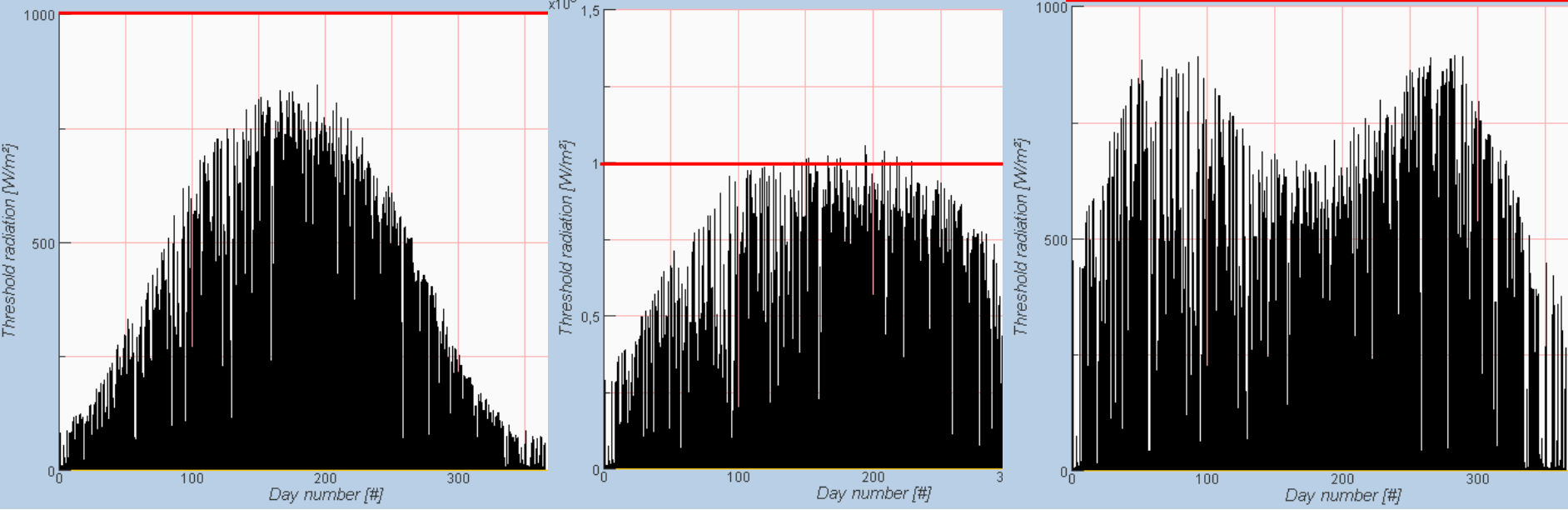
System for tørking av korn med solenergi

System for tørking av korn og oppvarming av bruksvann med solenergi

Solinstråling gjennom året mot sydvendte flater med ulik helning.

Horizontal flate

30 grader helning

90 grader (fasade)

Simulering av solvarmeanlegg

Areal 70 m²

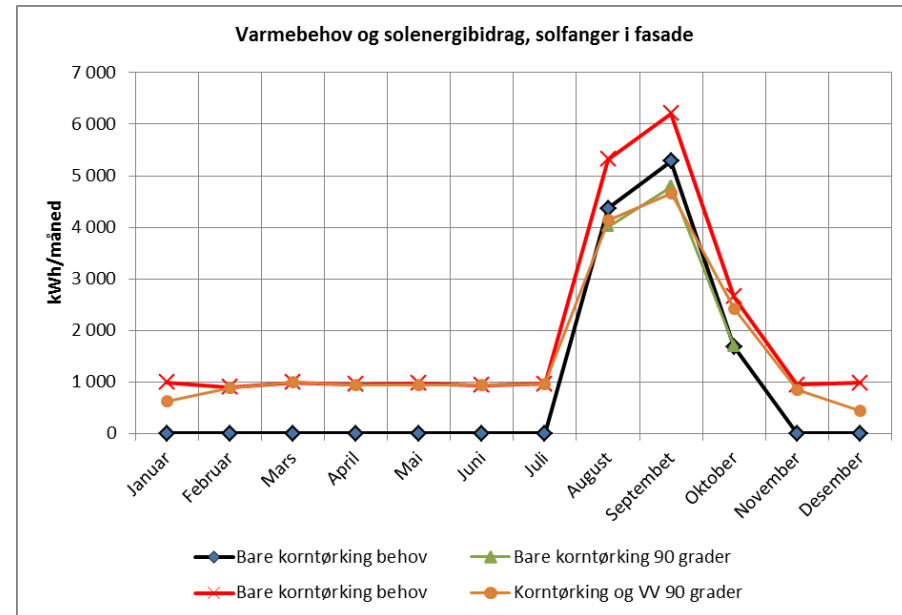
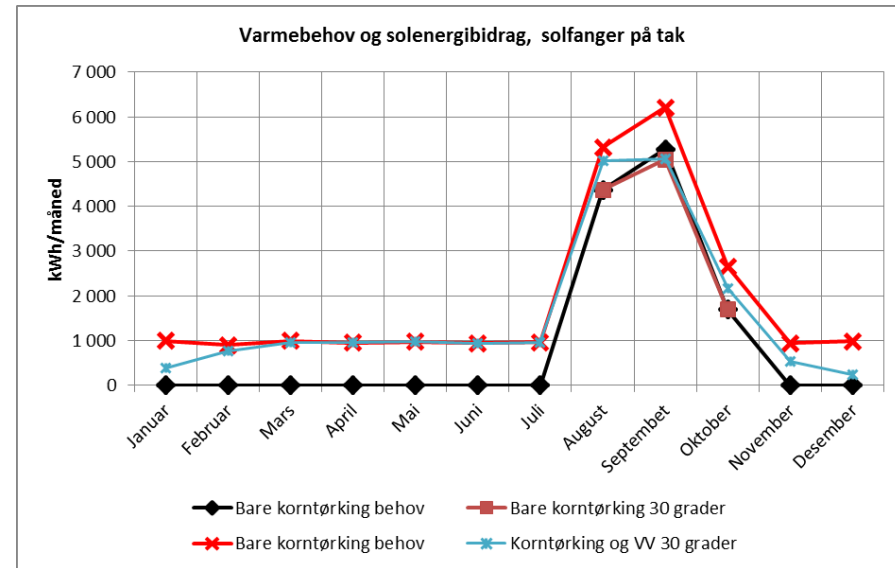
Formål:

1. Korntørking
2. Korntørking pluss varmtvann

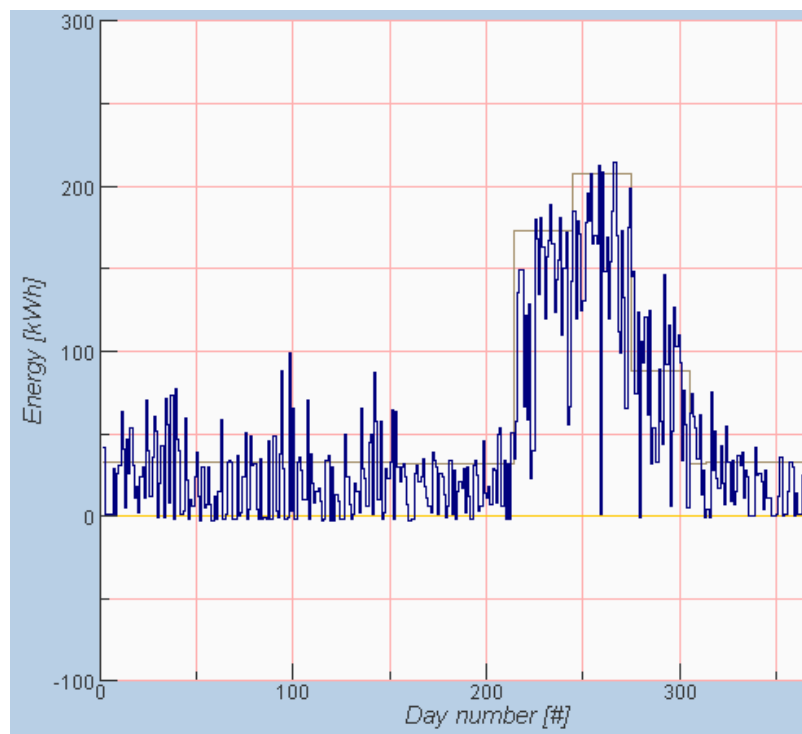
Sammenlikning av takmontert og fasademontert

Verdier i kWh	Bare korntørking			Korntørking og VV		
	behov	30 grader	90 grader	behov	30 grader	90 grader
Januar	0			991	377	621
Februar	0			898	757	891
Mars	0			992	966	992
April	0			954	953	950
Mai	0			977	977	951
Juni	0			937	937	937
Juli	0			960	960	960
August	4 364	4 364	4 007	5 321	5 026	4 147
Septembet	5 279	5 042	4 796	6 207	5 068	4 662
Oktober	1 689	1 689	1 689	2 655	2 170	2 423
November	0			943	536	848
Desember	0			984	246	442
SUM	11 332	11 095	10 492	22 819	18 973	18 823

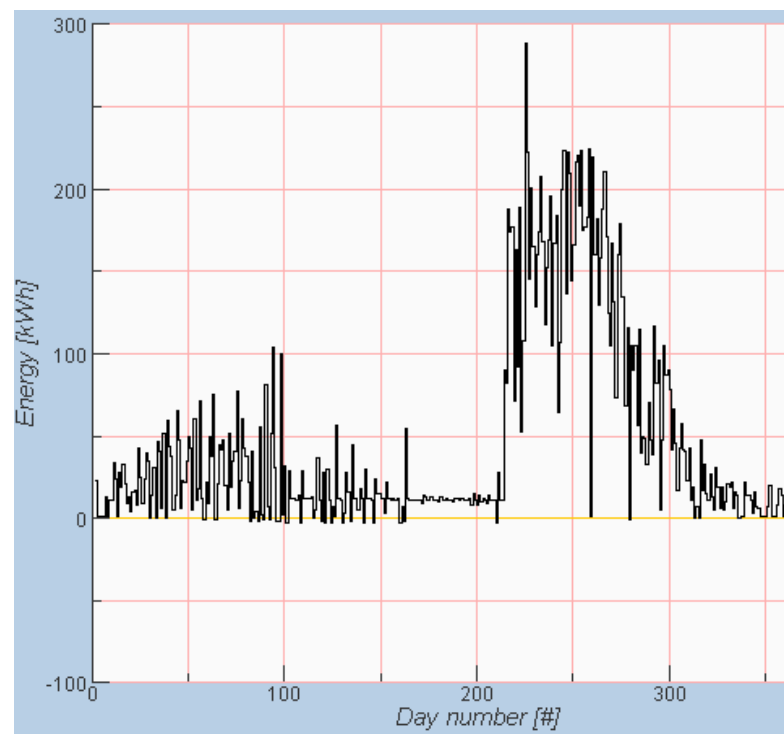
Per m² solfanger: 159   150   271   261

Daglig utbytte, korntørking og tappevann, 70 m² solfanger, 3 600 liter akkumulator

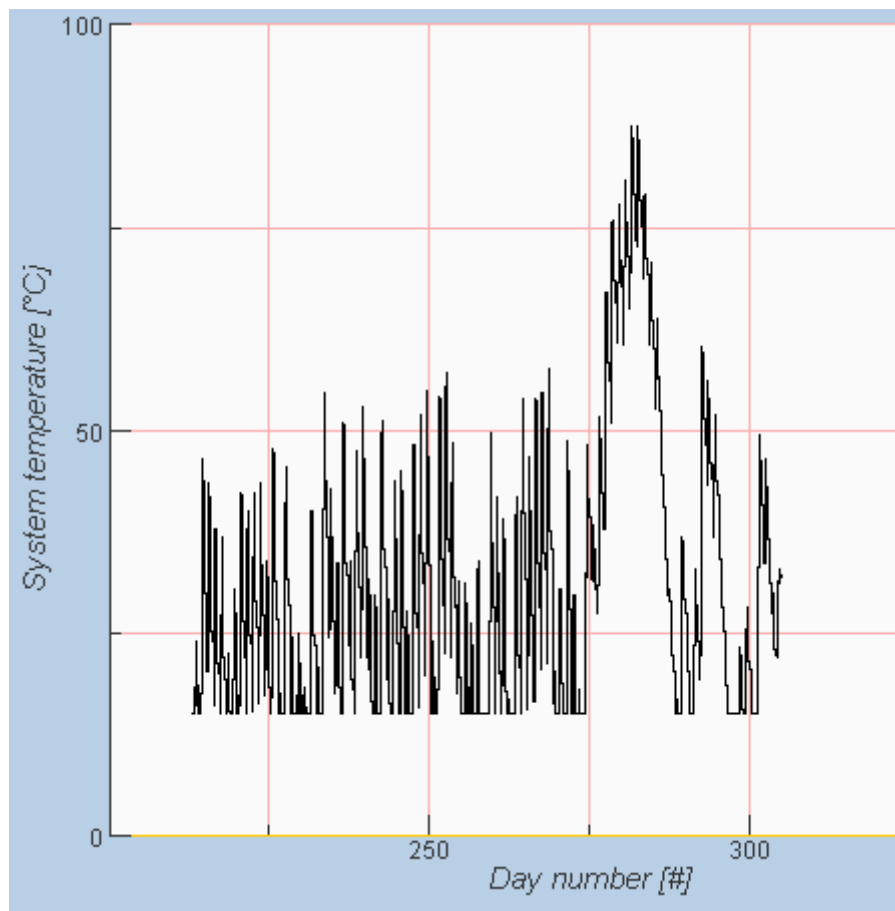

Solfanger i fasade

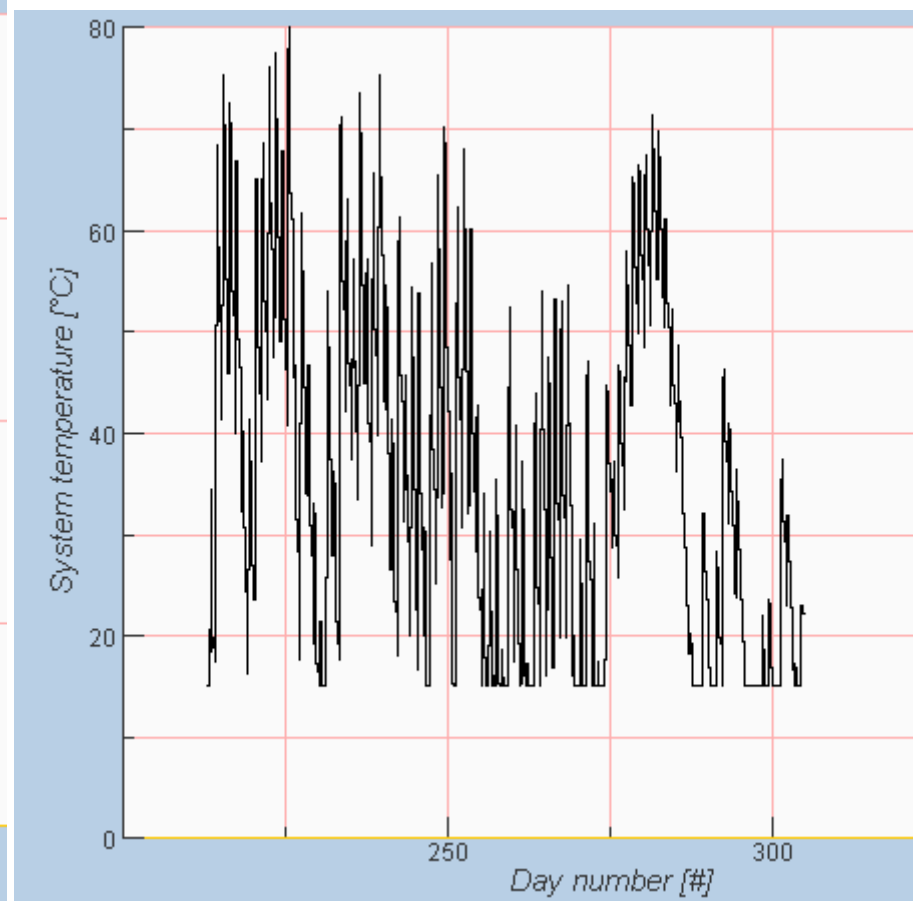

Solfanger på tak 30 grader

Temperaturen i akkumulator under tørkeprosessen

Solfanger i fasade

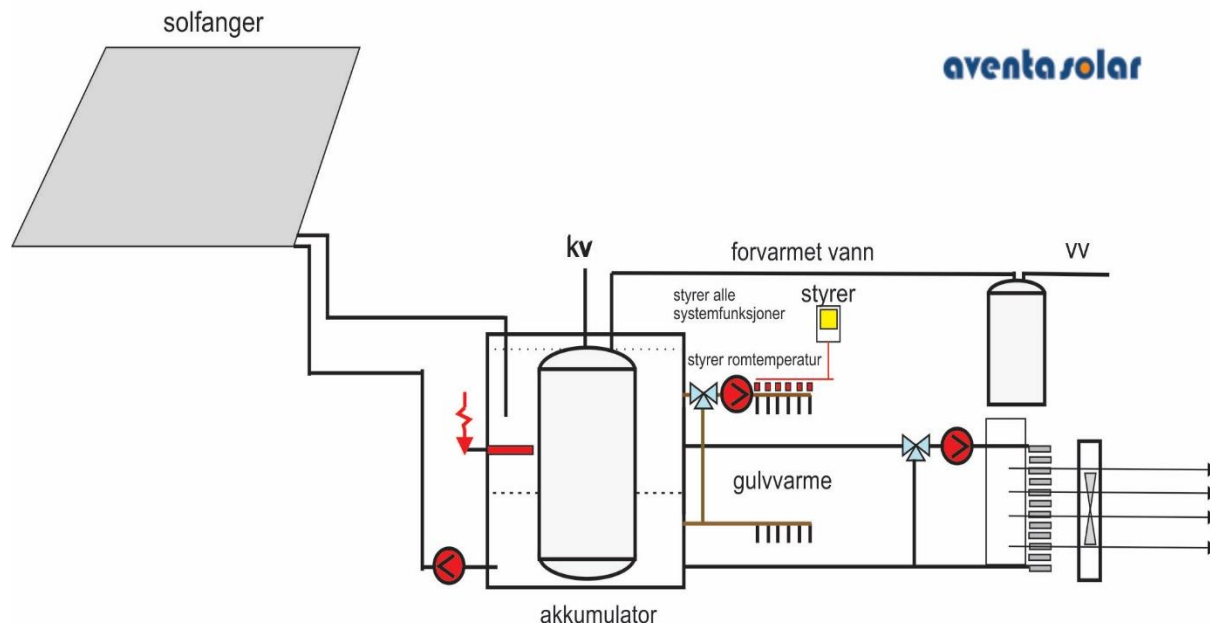
Solfanger på tak

Solvarme til korntørking, varmtvann (500 l/dag) og til gulvvarme i fjøs (kylling, gris)

Fjøsareal: 300 m², varmebehov 32 200 kWh/år.

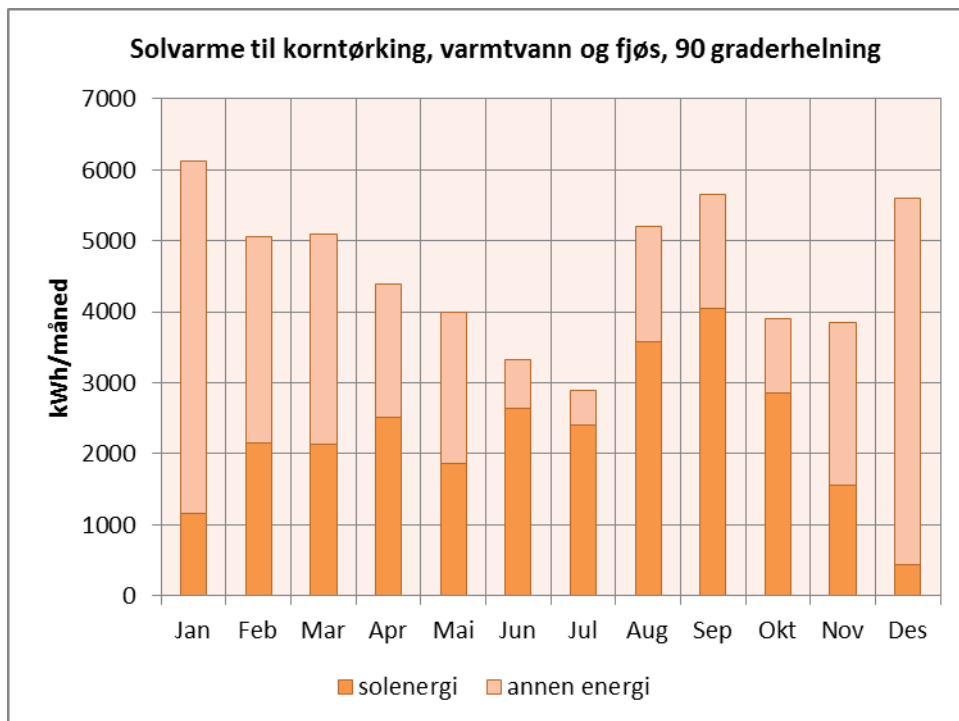
Varme til korntørking og til varmtvann som tidligere.

System for tørking av korn, oppvarming av bruksvann og gulvvarme i fjøs med solenergi

Simulering av solvarme til korntørking, varmtvann og oppvarming av fjøs Helningsvinkel 90 grader

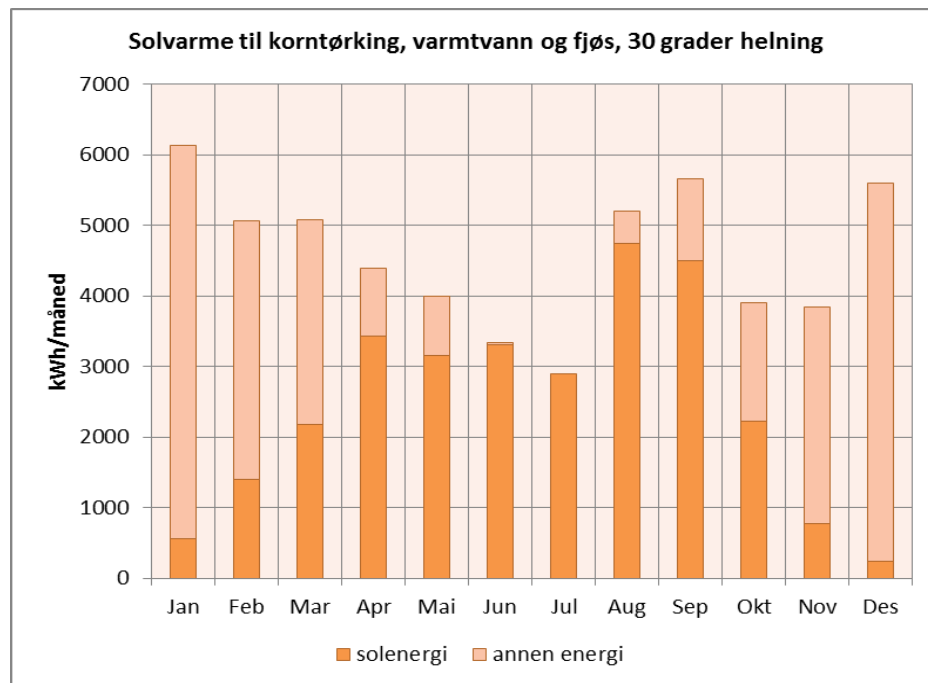
Totalt varmebehov: 55 100 kWh
Solenergi 27 342 kWh (50 %)
390 kWh/m² år

RESULTAT SIMULERING											
Korntørking, varmtvann og fjøsvarme		MÅNED	SOLINNSTRÅLING	VARMEBEHOV (kWh/måned)		SOLENERGI (kWh/måned)		VARMEBEHOV	SOLENERGI	ANNEN ENERGI	SOLDEKNING
BETINGELSER			kWh/m ² måned	Varmt vann	Fjøs pluss korntørk	Varmt vann	Fjøs pluss korntørk	(kWh/måned)	(kWh/måned)	kWh/måned)	(%)
Breddegrad (grader)	59.4	Jan	34	991	5 137	383	784	6128	1167	4961	19
Areal solfanger 1 (m ²)	70	Feb	65	898	4 169	432	1 712	5067	2144	2923	42
Hellingsvinkel 1 (grader)	90	March	73	992	4 094	464	1 677	5086	2141	2945	42
Azimut vinkel (grader)	0	April	97	954	3 440	508	2 009	4394	2517	1877	57
Areal solfanger 2 (m ²)	-	May	80	977	3 016	473	1 384	3993	1858	2135	47
Hellingsvinkel 2 (grader)	-	June	110	937	2 396	602	2 046	3333	2648	685	79
Lagringvolum (liter vann)	3 600	July	105	960	1 937	615	1 786	2898	2401	497	83
Forbruk varmt vann (liter pr. dag)	500	August	119	957	4 244	542	3 030	5201	3571	1630	69
Temperatur varmtvann (°C)	60	Sept	124	928	4 730	546	3 506	5658	4052	1606	72
Temperatur varmedistribusjon (°C)	30	Oct	86	965	2 933	587	2 267	3899	2854	1045	73
Årlig varmebehov (kWh)	55100	Nov	86	943	2 907	426	1 131	3850	1557	2293	40
Varmetapskoeffisient (kWh/grad dag)		Dec	15	984	4 611	327	106	5595	434	5162	8
		SUM	996	11 487	43 613	5 905	21 437	55 100	27 342	27 758	50

Simulering av solvarme til korntørking, varmtvann og oppvarming av fjøs Helningsvinkel 30 grader

Totalt varmebehov: 55 100 kWh
Solenergi 29 385 kWh (53 %)
420 kWh/m² år

RESULTAT SIMULERING											
Korntørking, varmtvann og fjøsvarme		MÅNED	SOLINNSTRÅLING	VARMEBEHOV (kWh/måned)		SOLENERGI (kWh/måned)		VARMEBEHOV	SOLENERGI	ANNEN ENERGI	SOLDEKNING
BETINGELSER			kWh/m ² måned	Varmt vann	Fjøs + korntørk	Varmt vann	Fjøs + korntørk	(kWh/måned)	(kWh/måned)	kWh/måned)	(%)
Breddegrad (grader)	59.4	Jan	25	991	5 137	346	207	6128	553	5575	9
Areal solfanger 1 (m ²)	70	Feb	53	898	4 169	379	1 021	5067	1401	3666	28
Hellingsvinkel 1 (grader)	30	March	77	992	4 094	456	1 716	5086	2172	2914	43
Azimut vinkel (grader)	0	April	129	954	3 440	674	2 758	4394	3433	962	78
Areal solfanger 2 (m ²)	-	May	132	977	3 016	704	2 450	3993	3154	839	79
Hellingsvinkel 2 (grader)	-	June	193	937	2 396	909	2 396	3333	3306	27	99
Lagringvolum (liter vann)	3 600	July	178	960	1 937	960	1 937	2898	2898	0	100
Forbruk varmt vann (liter pr. dag)	500	August	169	957	4 244	823	3 914	5201	4738	464	91
Temperatur varmtvann (°C)	60	Sept	136	928	4 730	600	3 900	5658	4501	1157	80
Temperatur varmedistribusjon (°C)	30	Oct	75	965	2 933	496	1 734	3899	2230	1669	57
Varmebehov (kWh/år)	55100	Nov	75	943	2 907	376	390	3850	766	3084	20
Varmetapskoeffisient (kWh/grad dag)		Dec	11	984	4 611	237	0	5595	237	5358	4
Grensetemperatur for oppvarming (°C)		SUM	1 253	11 487	43 613	6 961	22 425	55 100	29 385	25 715	53

Hva skal til for en vellykket solvarmeinstallasjon?

- Varmebehov i bygget
- Tilgjengelig (og egnet) flate for installasjon av solfangere
- Teknisk rom med plass til varmesentral
- Planlegging av rørtraseer
- Koordinering av bygge-/installasjonsprosess
- Kombinasjon med andre energikilder - helhetsvurdering

Enkel og rask installasjon

Tradisjonell solfangermontering

Montering av Aventa Solar (kan erstatte annen kledning på tak eller fasade)

- Trykkløst system
- Lav vekt (7 kg/m²)
- Byggesett – fleksibelt og enkelt å montere

Sammendrag:

- Landbruket representerer en betydelig kilde til utslipp av drivhusgasser
- Mye av dette skyldes varmebehov der en bruker fossile brensler
- Solvarme er bedre egnet enn solstrøm til å dekke varmebehov
- Vi har behandlet tre tenkte situasjoner for et middels stort gårdsbruk;
  - i) Tørking av korn
  - ii) Tørking av korn og varmtvann til fjøsdrift
  - iii) Tørking av korn, varmtvann og gulvvarme i fjøs.
- Utbyttet av en installasjon avhenger helt av størrelsen og varigheten av varmebehovet.
- Anleggene må dimensjoneres og optimaliseres ut fra det aktuelle behovet i hvert enkelt tilfelle.
- Montering av solfangere på fasade er tilnærmet like effektivt som på et tak med 30° helningsvinkel, og sannsynligvis både enklere og rimeligere på eksisterende bygninger.
- Pris for et anlegg avhenger av forholdene. Budsjettprisen for system vil ligge i området 4 000 kr/m² solfanger.